ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การเปลี่ยนแปลงระบบการปลูกพืชของบ้านแม่กุ้ง อำเภอสันป่าตอง และบ้านหารแก้ว อำเภอหางคง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน

นางสาวอันธิกา

ปราบชนะพงศ์

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์กฐิน ศรีมงคล
รองศาสตราจารย์คุษฎี ณ ลำปาง
อาจารย์ คร. แสนย์ สายศุภลักษณ์
รองศาสตราจารย์ คร. ไพบูลย์ สุทธสุภา

ประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการ

กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาการเปลี่ยนแปลงระบบการปลูกพืช ความยั่งยืน ของระบบการปลูกพืช และศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปลูกพืชของ เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ปลูกพืชในเขตชลประทาน หมู่บ้านแม่กุ้ง อำเภอสันปาตอง และหมู่บ้านหารแก้ว อำเภอหางคง จังหวัคเชียงใหม่ โดยทำการสุ่มตัวอย่างจาก ประชากรแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรบ้านแม่กุ้ง 44 ราย เกษตรกรบ้านหารแก้ว 64 ราย รวมทั้งหมด 108 ราย เก็บข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างรายบุคคลตามแบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์ทางสถิติโดยอาศัยค่าร้อยละ ค่า เฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงระบบการปลูกพืช ที่บ้านแม่กุ้ง จากระบบพืชที่พบมาก คือ ข้าว-ถั่วเหลือง ระบบพืชรองลงมา คือ ข้าว-พืชผัก เปลี่ยนแปลงเป็นระบบพืชข้าว-พืชผักที่พบมากที่ สุด รองลงมาเป็นระบบ ข้าว-ถั่วเหลือง และเกษตรกรที่ปลูกพืชที่ 3 ลดลงจากร้อยละ 28.26 เหลือ เพียงร้อยละ 9.09 ส่วนบ้านหารแก้วจากระบบพืชที่พบมาก คือ ข้าว-ถั่วเหลือง ระบบพืชรองลงมา คือ ข้าว-ยาสูบ เปลี่ยนแปลงเป็นระบบพืช ข้าว-ถั่วเหลืองที่พบมากที่สุด สำหรับยาสูบปัจจุบันได้เลิก ปลูกแล้ว เกษตรกรร้อยละ 87.10 หันมาทำสวนลำไย เนื่องจากรายได้ดี และเกษตรกรที่ปลูกพืชที่ 3 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.64 เป็นร้อยละ 4.69 สำหรับพื้นที่ทำการเกษตร พบว่าบ้านแม่กุ้งมีพื้นที่ลด

ลงจาก 1080 ไร่ เหลือเพียง 480 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55.56 ส่วนบ้านหารแก้วลดลงจาก 960 ไร่ เหลือเพียง 320 ไร่ คือเหลือพื้นที่การเกษตรเพียง 1 ใน 3 ของพื้นที่เดิมในอดีตเท่านั้น

ความยั่งยืนในการทำการเกษตร พบว่าที่หมู่บ้านหารแก้วมีความยั่งยืนในระบบการปลูกพืช มากกว่าหมู่บ้านแม่กุ้ง เนื่องจากระบบการปลูกพืชของเกษตรกรมีความยั่งยืนสูง คือเกษตรกรมี ปัญหาน้อยสามารถแก้ไขได้มากในทุกเรื่อง ส่วนหมู่บ้านแม่กุ้งมีระบบการปลูกพืชของเกษตรกรมี ความยั่งยืนสูงในบางเรื่อง และมีความยั่งยืนปานกลาง คือเกษตรกรมีปัญหาปานกลางสามารถแก้ไขได้ปานกลาง ได้แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ ปัญหาราคาปัจจัยการผลิตสูง ปัญหาการระบาดของโรคแมลง ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน และปัญหาราคาผลผลิตต่ำ ส่วนใหญ่ ทั้งสองหมู่บ้านต้องการเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาช่วยเหลือ โดยการมาให้ความรู้ในเรื่องการปลูกพืชชนิด ต่าง ๆ การดูแลรักษาเพื่อเพิ่มผลผลิต รวมทั้งการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย ควรมีการจัดรูปที่ดินเพื่อความสะควกในการส่งน้ำชลประทาน อย่างทั่วถึง ทำให้เกษตรกรสามารถปลูกพืชได้ตลอดปีและเจ้าหน้าที่ควรนำพืชที่ 3 มาส่งเสริมให้ กับเกษตรกรปลูกเพื่อเพิ่มรายได้และควรมาให้ความรู้ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืชทั้งแบบการใช้ สารเคมีและแบบชีววิธีอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมถึงแก้ปัญหาในด้านการขาดแคลนเงินทุน โดยสนับสนุนแหล่งเงินทุนอื่นๆ ซึ่งการแก้ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่และคุณ ภาพชีวิตที่ดีขึ้น

Thesis Title Change of Cropping System of Mae Kung Village, San Pa Tong

District and Harn Kaew Village, Hang Dong District, Chiang Mai

Province

Author Miss Untika Prabchanapong

M.S. (Agriculture) Agricultural Extension

Examining Committee

Assoc. Prof. Katin Srimongkol Chairman

Assoc. Prof. Dusdee Na Lampang Member

Lect. Dr. San Saisuphaluck Member

Assoc. Prof. Dr. Paiboon Suthasupa Member

Abstract

The purposes of this study were to study changes in cropping systems, cropping system sustainability and to investigate problems, obstacles and suggestion on cropping systems of farmers in Chiang Mai.

Population studied were farmers in the irrigation areas in Mae Kung village of San Pa Tong district and Harn Kaew village of Hang Dong district, Chiang Mai. A Simple Random Sampling method was used to get 44 farmers in Mae Kung village and 64 farmers in Harn Kaew village and making 108 farmers altogether. Data were collected by the use of questionnaire and analyzed through uses of percentage, arithmatic mean and standard deviation.

The research findings were as follows:

The cropping system at Mae Kung village were changed from rice-soybean and rice-vegetable, used to be the first and second ranks respectively, to rice-vegetable and rice-soybean. The number of farmers who used to plant the third crops was reduced from 28.26 percent to 9.09 percent. At Harn Kaew village, cropping systems were changed from rice-soybean and rice-tobacco to rice-soybean but tobacco was abandoned. Eighty percent of farmers are now growing longan due to the better income. Third crop planting farmers increased from 3.64 percent to 4.69 percent. As for agricultural area, at Mae Kung village, the area was reduced from 1080 rai to only 480 rai (55.56 percent) where as At Harn Kaew village, it was reduced from 960 rai to 320 rai (remaining one third of the area in the past).

As for the sustainability on cropping system, it was found that the level of sustainability of Harn Kaew village was higher than that of Mae Kung. Mae Kung's farmers had less problems so they could solve almost everything. To be compared with Mae Kung's area, the levels of cropping system sustainability were high in some issues, as a whole the said level was at moderate. Moreover, the farmers could solve some of their problems and also at moderate level. The problems found were lacking of water and water source, high input costs, spreading out of insect and pest, lacking of money for investment and low price of agricultural products. Farmers in both villages need assistance from extension agents in terms of crop growing, crop maintenance and plant protection.

Recommendations made were that plantation land should be managed for better irrigation system, enabling farmers to plant all year round. Third crops should be introduced to increase farmers income. As for plant protection, both chemical and biological methods should be taught to farmers. In addition, for solving the shortage of capital for investment financial support should be provided. If all of these problems were solved, better standard of living and quality of farmers' life could be achieved.